

Ministerie van OCW
Mevrouw J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Zoetermeer, 31 mei 2010

Betreft: Taal- en rekeneisen in kwalificatiedossiers
Kenmerk: jv10-0699lvd/1.22

Geachte mevrouw Van Bijsterveldt,

Met de invoering van de doorlopende leerlijn Nederlands en rekenen heeft u de kenniscentra gevraagd om een voorstel te doen voor een adequate aanduiding van taal- en rekeneisen in de kwalificatiestructuur. Daarbij doelde u niet alleen op de vaardigheden die vereist zijn voor een correcte beroepsuitoefening, maar ook de referentieniveaus Nederlands en rekenen en de nog nader te bepalen generieke eisen aan de beheersing van Engels.

Voor het schooljaar 2010-2011 hebben wij eerder een tijdelijke oplossing gevonden. Bijgaand doen wij een voorstel aan u toekomen voor de structurele situatie, vanaf 2011. Wij stellen daarin voor om:

- generieke taal- en rekeneisen op te nemen in deel B;
- de inhoud van beroepsgerichte kwalificatie-eisen te beschrijven in deel C;
- in deel D een beknopte toelichting en verantwoording op te nemen op de in deel C opgenomen beroepseisen.

Het voorstel is tot stand gekomen in nauw overleg met de betrokken partijen in het middelbaar beroepsonderwijs en wordt gesteund door de MBO Raad, AOC Raad, PAEPON en het Coördinatiepunt. Ook uw departement en de onderwijsinspectie zijn betrokken geweest.

Eén van onze uitgangspunten was om het voorstel zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de essentie van de competentiegerichte kwalificatiestructuur. Het toevoegen van generieke eisen draagt immers een risico van 'avo-isering' van het beroepsonderwijs in zich. Een dergelijke ontwikkeling achten wij onwenselijk. Bovendien maken wij ons zorgen over een groep mbo-leerlingen, voor wie de aanvullende generieke eisen aan Nederlands en rekenen mogelijk een drempel vormen voor het behalen van een mbo-diploma. Uiteraard zijn wij ons ook bewust van de kansen die een goede taal- en rekenvaardigheid biedt en steunen wij de doorlopende leerlijn Nederlands en rekenen. Wanneer zich op dit aspect concrete problemen voordoen, zullen wij dit aan u laten weten.

Mede namens de eerder genoemde partijen wil ik u vragen om instemming met ons voorstel en om verankering ervan in het Format Kwalificatiestructuur. Vanaf het schooljaar 2010-2011 zullen beheersingsniveaus voor talen en rekenen dan conform deze afspraken in de kwalificatiestructuur zijn verwerkt. Bij inwerkingtreding van regels over de beheersing van de Engelse taal zullen deze ook in het Format worden verwerkt.

Wij wachten uw antwoord af.

Met vriendelijke groet,

Paula Swenker
voorzitter

C.c.: MBO Raad, dhr. J.P.C.M. van Zijl
AOC Raad, mw. M.C. van der Laan
PAEPON/NRTO i.o., dhr. E.J. Fischer
Coördinatiepunt, mw. J.C. Ackermann

definitief

Aanduiding van taal- en rekeneisen in kwalificatiedossiers vanaf 2011

Voorstel van de gezamenlijke kenniscentra

Inhoudsopgave:

Inleiding	3
1 Generieke eisen in deel B.....	4
2 Beroepsinhoud in deel C	5
3 Duiding en verantwoording in deel D.....	6
Bijlage	7

Inleiding

Deze notitie bevat een voorstel voor de manier waarop taal- en rekeneisen vanaf 2011 in kwalificatiedossiers worden verwerkt. We gaan daarbij in op de Nederlandse taal, op rekenen en op moderne vreemde talen¹, in het bijzonder Engels.

Aanleiding voor het voorstel is de invoering van generieke beheersingseisen voor Nederlands en rekenen per 1 augustus 2010 en Engels voor niveau 4 per 1 augustus 2011², en de opdracht om deze in het kwalificatiedossier op te nemen. Uit het kwalificatiedossier moet niet alleen duidelijk worden waar taal- en rekenhandelingen essentieel zijn voor het beroep, maar ook welke generieke eisen de overheid stelt aan de beheersing van Nederlands, rekenen en Engels.

Als generieke eis voor Nederlands en rekenen zijn vanaf 1 augustus 2010 referentieniveaus van toepassing: 2F voor kwalificaties op niveaus 1, 2 en 3; 3F voor kwalificaties op niveau 4. Vanaf 1 augustus 2011² worden voor mbo-4 kwalificaties ook generieke eisen gesteld aan de beheersing van Engels. Deze eisen worden gebaseerd op het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen (ERK, zie www.erk.nl). Naar verwachting wordt niveau B1 van toepassing voor de vaardigheden lezen en luisteren en A2 voor de vaardigheden gesprekken voeren, spreken en schrijven.

Dit voorstel is ontwikkeld door de kenniscentra, in nauw overleg met de MBO Raad, het Coördinatiepunt, het ministerie van OCW en de Onderwijsinspectie. Het beoogt taal- en rekeneisen een passende plek te geven in kwalificatiedossiers, in evenwicht met andere kwalificatie-eisen. Ook is gestreefd naar begrijpelijkheid en eenduidigheid, onder meer met het oog op examinering en toezicht. Het voorstel wil tot slot recht doen aan de essentie van de kwalificatiestructuur en de functie van elk deel van het kwalificatiedossier.

Kern van het voorstel

1. Generieke eisen aan taal- en rekenvaardigheden worden opgenomen in deel B. Dat betreft per 1 augustus 2010 de referentieniveaus Nederlands en rekenen voor alle mbo-niveaus en per 1 augustus 2011² de ERK-niveaus Engels voor mbo-4.
2. De inhoud van de beroepsgerichte kwalificatie-eisen voor Nederlands, rekenen en moderne vreemde talen wordt beschreven in deel C. Aan deze inhoud wordt geen (ERK- of referentie-)niveau gekoppeld. Uit de beschrijving van een beroepshandeling wordt duidelijk dat Nederlands, rekenen en/of een moderne vreemde taal op de juiste wijze moeten worden toegepast.
3. In deel D wordt in een nieuwe, afzonderlijke paragraaf een beknopte toelichting gegeven op de in deel C opgenomen beroepseisen aan Nederlands, rekenen en/of moderne vreemde talen en een duiding gegeven van deze beroepsmatige taal- en rekenhandelingen. Deze paragraaf dient als toelichting en verantwoording en fungeert daarom als service-document.

De uitwerking van deze drie voorstellen volgt in de paragrafen hierna.

¹ Onder moderne vreemde talen wordt verstaan iedere levende taal, niet zijnde Nederlands

² Onder voorbehoud van tijdige inwerkingtreding van de wet "Wijziging van ondermeer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake de invoering van een competentiegerichte kwalificatiestructuur voor het beroepsonderwijs".

1 Generieke eisen in deel B

Referentieniveaus Nederlands en rekenen worden als formele vereiste opgenomen in deel B. Omdat deze eisen verschillen per mbo-niveau, zijn ze zowel beschreven op het niveau van het dossier (§ 2) als per kwalificatie (§ 4), beide in de vorm van een standaardtekst.

Het beheersingsniveau Engels voor mbo-4 wordt op een vergelijkbare manier, ook met een standaardtekst, opgenomen in deel B van het kwalificatiedossier. De formulering wordt afgestemd met OCW. Voor kwalificaties op mbo-1, 2 en 3 zal duidelijk worden dat de overheid geen generieke eisen stelt aan Engels of andere moderne vreemde talen.

Deel B bevat dus géén concrete beroepseisen meer voor Nederlands, rekenen of moderne vreemde talen. Wanneer (grote) beheersing van taal of rekenen van essentieel belang is voor de beginnend beroepsbeoefenaar, kan de paritaire commissie dit wel tot uiting brengen bij de beschrijving van complexiteit van de kwalificatie of andere elementen in deel B.

In de bijlage is (indicatief) een voorbeeldtekst opgenomen hoe de generieke eisen in deel B worden verwoord.

2 Beroepsinhoud in deel C

Beroepsgerichte taal- en rekeneisen worden, waar zij relevant en essentieel zijn, contextspecifiek beschreven in deel C. Dit geldt voor Nederlands, voor rekenen en voor moderne vreemde talen.

Op welke manier dat gebeurt, is afhankelijk van het beroep en van de wijze waarop de sector invulling geeft aan het kwalificatiedossier (mate van abstractie): door letterlijke beschrijving van taal- of rekenhandelingen in een werkproces, door de keuze van essentiële competenties of componenten, door de formulering van prestatie-indicatoren of door de vermelding van relevante vakkennis en vaardigheden. We vermijden onnodige herhaling in formuleringen.

We kiezen ervoor om taal- en rekeninhoud alleen te beschrijven, waar ze de essentie en complexiteit van een werkproces betreffen. Het is uiteraard ook denkbaar dat er voor de uitoefening van het beroep geen enkele moderne vreemde taal (dus ook geen Engels) vereist is.

Bij de beschrijving van taal- of rekenhandelingen in deel C nemen we geen expliciete beheersingsniveaus op (bijv. 2F voor Nederlands of B1 voor Engels). De eerste reden daarvoor is consistentie. In kwalificatiedossiers wordt het niveau van de benodigde vakkennis en vaardigheden enkel gespecificeerd in de beschrijving van prestatie-indicatoren voor zichtbaar gedrag.

De tweede reden is inhoudelijk. Beroepseisen hebben meestal betrekking op een specifieke handeling en niet op de gehele breedte van een ERK- of referentieniveau en is het niet eenvoudig om aan een beroepseis een exact niveau te verbinden. Voor taal en rekenen binnen een beroep is dit ook niet nodig: het succesvol uitvoeren van de handeling staat centraal. Waar taal- of rekenhandelingen van essentieel belang zijn voor de beroepsuitoefening, moeten instellingen deze eisen –net als andere vakkennis– natuurlijk wel verwerken in de examinering.

3 Duiding en verantwoording in deel D

Hoewel we Nederlands, rekenen en moderne vreemde talen in deel C beschouwen als iedere andere beroepsvaardigheid, merken we dat er behoefte is aan extra informatie over de beroepsinhoud op het gebied van taal en rekenen. Instellingen zoeken een houvast voor de vormgeving van onderwijs en examinering; paritaire commissies willen toelichten wat de aard en complexiteit is van taal- en rekentaken in het beroep.

Om de gebruikswaarde voor instellingen te vergroten stellen we daarom voor om in deel D een aparte paragraaf op te nemen als duiding en verantwoording van de beroepsinhoud. Meer in detail kan dat ook nog in een servicedocument. Deze toelichting wordt niet gebruikt als uitgangspunt voor extern toezicht. Daarvoor dienen deel B (de kern van het beroep) en deel C (de uitwerking daarvan).

De paritaire commissie geeft in deel D op hoofdlijnen (en voorbeeldmatig) aan waar taal- of rekenhandelingen in het beroep voorkomen, welke dat zijn en van welke mate van complexiteit daarbij sprake is. Bij moderne vreemde talen wordt, in overeenstemming met Europese afspraken, daarbij het ERK-niveau vermeld. Bij Nederlands en rekenen kan ook een niveau-indicatie worden gegeven, met gebruikmaking van het Referentiekader Nederlandse taal en rekenen.

Wij stellen voor om in deel D een tabel op te nemen waarin wel de beroepsinhoud, maar niet de generieke niveaus worden samengevat. Tabellen waarin beide niveaus naast elkaar worden opgenomen, blijken tot verwarring te leiden over onderwijs en examinering. Generieke en beroepsmatige taal- en rekeneisen zijn beide van belang en moeten onafhankelijk van elkaar worden verantwoord. Er is dus geen sprake van "het hoogste niveau telt".

In de bijlage zijn (indicatief) voorbeeldteksten opgenomen hoe de beroepsinhoud ten aanzien van Nederlands, rekenen en moderne vreemde talen in deel D kunnen worden verwoord.

Bijlage

Voorbeeld 1: Verwerking generieke niveaus Nederlands, rekenen en Engels in deel B

§ 2 Formele vereisten

Diploma(s)	
In- en doorstroomrechten	
Certificeerbare eenheden	
Wettelijke beroepsvereisten	
Branche vereisten	
Nederlands en rekenen, <i>Engels</i> ³	<p>In overeenstemming met de wet Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen zijn de voor het mbo vastgestelde referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van toepassing. De toewijzing van referentieniveaus aan mbo-opleidingen is als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none">• het referentieniveau 2F is van toepassing voor kwalificaties op niveaus 1, 2 en 3• het referentieniveau 3F is van toepassing voor kwalificaties op niveau 4. <p><i>In overeenstemming met de AMvB XXX zijn voor kwalificaties op niveau 4 de volgende eisen aan beheersing van het Engels van toepassing:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• <i>het ERK-niveau B1 is van toepassing voor de vaardigheden lezen en luisteren</i>• <i>het ERK-niveau A2 is van toepassing voor de vaardigheden gesprekken voeren, spreken en schrijven</i>
Bron- en referentiedocumenten	<p>Onlosmakelijk met dit kwalificatiedossier verbonden is het Brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap (met uitzondering van de eisen aan de Nederlandse taal). De kwalificatie-eisen die in dit brondocument worden beschreven vormen samen met de diploma-eisen in dit kwalificatiedossier de wettelijke basis voor het onderwijs. Het brondocument is te vinden op www.coördinatiepunt.nl.</p> <p>In dit kwalificatiedossier is gebruik gemaakt van het referentiekader Nederlandse taal en rekenen en het Europees Referentiekader voor moderne vreemde talen. Beide zijn te vinden op www.coördinatiepunt.nl.</p> <p>De volgende brondocumenten vormen de basis voor dit dossier:</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>xx</i>

§ 4 Beschrijving van de kwalificatie

Context van de uitstroom	
Typende beroepshouding	
Niveau van de beroepsuitoefening	
Rol en verantwoordelijkheden	
Complexiteit	
Wettelijke beroepsvereisten	
Branche vereisten	
Nederlands en rekenen, Moderne vreemde talen	<p>In overeenstemming met de wet Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen zijn de voor het mbo vastgestelde referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van toepassing. Voor deze kwalificatie zijn het referentieniveau Nederlands en het referentieniveau rekenen vastgesteld op <<2F/3F>>. De beroepseisen ten aanzien van Nederlands en rekenen zijn beschreven in deel C van dit dossier.</p> <p><i>Voor deze kwalificatie zijn geen generieke eisen gesteld aan de beheersing van de Engelse taal of een andere moderne vreemde taal. {voor niveaus 1, 2, 3}³</i></p> <p><i>In overeenstemming met de AMvB XXX zijn voor deze kwalificaties de volgende generieke eisen gesteld aan beheersing van de Engelse taal: het ERK-niveau B1 is van toepassing voor lezen en voor luisteren; het ERK-niveau A2 is van toepassing voor gesprekken voeren, voor spreken en voor schrijven {voor niveau 4}</i></p> <p>De beroepseisen ten aanzien van een moderne vreemde taal (of talen) zijn beschreven in deel C van dit dossier. <i>{tekst alleen opnemen indien van toepassing}</i></p>

³ De generieke eisen aan beheersing van Engels (gecursiveerd) worden opgenomen na besluitvorming en inwerkingtreding van regelgeving hieromtrent.

Voorbeeld 2: Duiding en verantwoording in deel D

2.4 Nederlands, rekenen en moderne vreemde talen (nieuwe paragraaf)⁴

Nederlands

Indicatief bevindt de beroepsinhoud van de <<Management assistent>> zich op het volgende niveau:

- Mondelinge taalvaardigheid: <<3F>>
- Lezen: <<3F>>
- Schrijven: <<3F>>
- Taalverzorging: <<3F>>

Toelichting:

Bij de secretariële beroepen komen alle taalvaardigheden in combinatie met elkaar voor in verschillende werkprocessen. Van de management assistent wordt verlangd dat deze instructies en vakdiscussies begrijpt, wat een hoog vaardigheidsniveau vereist ten aanzien van mondelinge taalvaardigheid en luisteren.

Rekenen

Indicatief bevindt de beroepsinhoud van de <<Luchtvaartdienstverlener>> zich op het volgende niveau:

- Getallen: <<3F>>
- Verhoudingen: <<2F>>
- Meten en Meetkunde: <<3F>>
- Verbanden: <<2F>>

Toelichting:

Rekenhandelingen komen bij de Luchtvaartdienstverlener vooral voor bij het uitrekenen van prijsconsequenties bij upgrade verzoeken (wp 1.4) en het rekenen met tijdzones, afstanden, temperaturen om de vragen van passagiers te beantwoorden (wp 1.9, 2.6).

Moderne vreemde talen - Engels

Indicatief bevindt de beroepsinhoud van de <<Leisure & hospitality host>> zich op het volgende niveau:

- Lezen: <<A2>>
- Luisteren: <<B1>>
- Gesprekken voeren: <<B1>>
- Spreken: <<A2>>
- Schrijven: <<A2>>

Toelichting

Van de medewerker in de recreatiebranche wordt steeds meer beheersing van moderne vreemde talen gevraagd. Hij staat de gasten veelal in het Engels te woord. Gesprekken voeren en luisteren bevinden zich in de regel op niveau B1. Spreken, lezen en gesprekken voeren zijn op niveau A2 voldoende.

2.5 Discussiepunten (bestaande paragraaf, schuift op)

... etc.

⁴ De hier gebruikte teksten zijn voorbeeldmatig en indicatief, en komen niet letterlijk overeen met kwalificatiedossiers